

Alicja Mazurkiewicz

"Müemlékvédelem", R. XIII, 1969 : [recenzja]

Ochrona Zabytków 23/4 (91), 329-332

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

miary sukcesywne dla badania odkształceń; pomiary dla badania integracji nowo projektowanych budowli w zespole zabytkowym).

Laszlo Gerö, *La restauration du château de Buda (Restauracja zamku w Budzie)*, s. 36—50, 19 il., streszcz. w jęz. angielskim. Zarys dziejów zamku i fortecy w Budzie od połowy XIII w. do zniszczenia w 1944—45 r. oraz omówienie kompleksowych prac, prowadzonych w latach 1946—66, nad odbudową i adaptacją tego zespołu. Obecnie jest on siedzibą: Galerii i Biblioteki Narodowej, Muzeum Historycznego Budapesztu i Muzeum Historii Współczesnej. W czasie trwania prac starano się przestrzegać ogólnie przyjęte w konserwatorstwie zasady, szczególnie w zakresie rozróżnienia części oryginalnych od uzupełnianych. Natomiast w zniszczonych partiach zespołu architektom pozostawiono całkowitą swobodę aranżacji wnętrz dla potrzeb nowych użytkowników. Całość otoczono pasami zieleni i przystosowano do zwiedzania.

Wiesław Domaśkowski, *Consolidation of stone Objects with Epoxy Resins (Wzmacnianie obiektów kamiennych żywicami epoksydowymi)*, s. 51—64, 8 il., streszcz. w jęz. francuskim. Artykuł poświęcony jest wzmacnianiu obiektów kamiennych metodą ich strukturalnej impregnacji. Omówiono kolejno: przyczyny i symptomy zniszczeń kamieni, metody ich konserwacji oraz zasady jakim odpowiadać powinna systematyczna konserwacja obiektów wykonanych z tworzywa kamiennego. Relacja z badań nad zastosowaniem rozтворów żywicy epoksydowych, które wydają się być najodpowiedniejsze do tych celów. (Por.: W. Domaśkowski, *Badania nad strukturalnym wzmacnianiem kamieni roztworami żywicy epoksydowych*. „Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków”, seria B, tom XV, 1966).

MŰEMLEKVEDELEM. Wyd. A Magyar Építőművészek Szövetsége Műemléki Bizottsága, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, Művészeti Országos Választmány és az Országos Műemléki Felügyelőség, Budapest. Kwartalnik.

Rocznik XIII (1969).

Zeszyt 1, stron 64, ilustracje.

J. Szanyi, *A műemlékvédelem néhány időszeri kérdése fővárosunkban. Az urbanizáció és a műemlékvédelem (Kilka aktualnych zagadnień ochrony zabytków w naszej stolicy. Urbanizacja a ochrona zabytków)*, s. 1—12, 18 il., streszcz. w jęz. francuskim. Omówienie na przykładzie niektórych zabytkowych obiektów kilku zagadnień z dziedziny ochrony zabytków w stolicy Węgier. Autor podkreśla, iż w przypadku Budapesztu odbudowa, rozbudowa, unowocześnienie miasta i ochrona zabytkowych obiektów stanowią zadanie kompleksowe. Podstawową zasadą przy przeprowadzeniu tego rodzaju prac powinno być dążenie do stworzenia właściwej harmonii między starymi zabytkowymi obiektami a nową zabudową.

E. Szabó, *A ferencrendiek pesti XVII. századi temploma (Kościół Franciszkanów z XVII w. w Peszcie)*, s. 13—17, 6 il., str. w jęz. francuskim. Historia budowy małego kościoła katolickiego w Peszcie przez Franciszkanów w XVII w., w okresie gdy Węgrzy znajdowały się pod panowaniem tureckim. Próby lokalizacji tego nieistniejącego już dziś kościoła w oparciu o stare dokumenty.

L. Borsos, *Beszámoló a Mátyás-templom belső helyreállításáról (Sprawozdanie z prac restauratorskich wnętrza kościoła Mátyása)*, s. 18—22, 4 il., str. w jęz.

Bohdan Rymaszewski, *Principes de la reanimation du vieux quartier de Toruń (Zasady reanimacji Starego Miasta w Toruniu)*, s. 65—95, 33 il., streszcz. w jęz. angielskim. Charakterystyka dziejów i architektoniczno-urbanistycznego rozwoju ośrodka staromiejskiego w Toruniu oraz szczegółowe, bogato udokumentowane, studium jego konserwacji, rewolucyjnej i adaptacji dla potrzeb współczesnych. Relacja z przeprowadzonych, w szerokim zakresie, prac i ocena uzyskanych rezultatów. (Por.: B. Rymaszewski, *Kierunek rewolucyjnej dzielnicy staromiejskiej Torunia*. „Biuletyn Informacyjny PKZ”, nr 16 (1969), s. 5—20).

Eugenia Fedorowicz, *Nouvelle methode de fixation des anciennes sculptures en argile brute (Nowa metoda utrwalania starych rzeźb z suszonej gliny)*, s. 97—100, 3 il., streszcz. w jęz. angielskim. Artykuł poświęcony omówieniu nowej techniki konserwacji rzeźb z barwionego lessu, pochodzących z wykopalisk na terenach Azji Centralnej, Afganistanu i Pakistanu. Analiza tworzywa i sposobu wykonania rzeźbionych obiektów pozwoliła na opracowanie techniki konserwacji metodą polimeryzacji monomeru w masie obiektu. (Rzeźba zostaje poddana nasycaniu roztworem metakrylanu butylu lub metakrylanu metylu, a następnie pozostawiona w cieplarni, w temperaturze do 120°C, na okres 4—6 godz.). Nowa technika pozwala na uzyskanie „stabilizacji” tworzywa przy zachowaniu pierwotnej struktury i koloru rzeźby.

Bibliographie (Bibliografia), s. 101—136.

Notices biographiques (Noty biograficzne), s. nlb., 5 il., Fotografie i krótkie noty biograficzne autorów rozpraw zamieszczonych w niniejszym tomie; teksty w jęz. francuskim i angielskim.

Barbara Lenard

francuskim. Omówienie przebiegu prac i problemów związanych z restauracją przestarzałych urządzeń ogrzewczych i oświetleniowych, a także z restauracją malowideł ściennych.

J. Molnár, *A Rudas gyógyfürdő építéstörténete (Historia budowy leczniczego kąpieliska Rudas)*, s. 22—28, 13 il., str. w jęz. francuskim. Historia kąpieliska Rudas położonego u stóp góry Gellérta. Kąpielisko to zostało zbudowane przez Turków w miejscu gdzie znajdowały się źródła termiczne. Opis charakterystycznych fragmentów wnętrza budynku kąpieliska.

D. Komárik, *Brein Ignác ismeretlen műve (Nieznane dzieło Ignáca Breina)*, s. 29—34, 7 il., str. w jęz. francuskim. Historia klasycystycznego budynku przy ul. Veres Pálné 23 w Budapeszcie. W oparciu o materiały archiwalne stwierdzono, że twórcą jego był Ignác Brein, żyjący w pierwszej połowie 19 w.

K. Pereházy, *Műemlék épületek restaurálása a Józsefvárosban (Restauracja zabytkowych budynków w Józsefváros)*, s. 35—40, 12 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie prac związanych z naprawą i restauracją zabytkowych budynków w VIII dzielnicy Budapesztu zwanej Józsefváros. Po Śródmieściu jest to druga najstarsza część Pesztu. Duży rozwój tej dzielnicy nastąpił w połowie XIX w. Zachowane budynki są na ogół dziełami wybitnych architektów tego okresu (Ybl, Hild, Pollack itp.). W dzielnicy tej łącznie znajduje się 11 budynków zabytkowych i 17 o charakterze zabytkowym.

A. Csorna, *Kertek a budai várnegyedben (Ogrody w budańskiej Dzielnicy Zamkowej)*, s. 41—47, 7 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie terenów parkowych w Dzielnicy Zamkowej w Budzie. Większość tych ogro-

dów pochodzi z XV w. Autor dzieli je na trzy kategorie: ogrody na Zamku, ogrody położone poza murami zamkowymi, ogródki podwórkowe w dzielnicy mieszkalnej. Obecnie ogrody te — które bardzo ucierpiały w czasie ostatniej wojny — są troskliwie restaurowane.

Gy. Hajnóczy, *Okori épületek műemlékvédelme (Ochrona starożytnych budowli)*, s. 47—56, 10 il., str. w jęz. francuskim. Trzecia, ostatnia część artykułu zamieszczonego kolejno w zeszytach „Műemlékvédelem” nr 4 z 1967 r. i nr 2 z 1968 r. Omówienie sposobów rekonstrukcji i restauracji zabytkowych budowli starożytnych we Włoszech, szczególnie z metodycznego punktu widzenia.

Podróże naukowe.

K. Vörös, *Párizs lakósi és a műemlékek (Mieszkańcy Paryża a zabytki)*, s. 56—59, str. w jęz. francuskim.

Informator.

Recenzje.

I. Tombor, *Magyarországi festett famennyezetek és rokonemlékek a XV—XIX századból (Drewniane sufity malowane i pokrewne im pamiątki z XV—XIX w. na Węgrzech)*, Budapest 1968, (P. Voit), s. 60. J. Vařeka, *Větrné mlýny na Moravě a ve Slezsku*, „Kultura a tradice” sv. 8 — Prace Slovákého Muzea (1967), (dr L. Vargha), s. 60—61.

Notatka wyjaśniająca do artykułu J. Cziganya *Projektant kościoła Magyar Ispita w Győr* zamieszczonego w nr 3 „Műemlékvédelem” z 1968 r. (P. Voit), s. 61.

L. Faller, *Irodalom tíz év műemlékvédelméhez Budapestén (1956—1965) (válogatás) (Bibliografia literatury dotyczącej ochrony zabytków w Budapeszcie na przestrzeni 10 lat (1956—1965) — wybór)*, s. 61—3 okł.

Zeszyt 2, stron 63, ilustracje.

L. Castiglione, *Az ókor legnagyobb épületehely-realitási akciója (Największa w starożytności akcja rekonstrukcji budynków)*, s. 65—70, 5 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie działalności cesarza rzymskiego Oktawiana Augusta na polu restauracji zabytkowych budowli. Przeprowadzona przez cesarza w 28 r. p.n.e. akcja rekonstrukcji zabytkowych budynków była największą tego rodzaju akcją przeprowadzoną w starożytności. M. in. odrestaurowano 82 świątynie.

N. Bleicher, *A sárospataki barokk főoltár helyreállítási tapasztalatai (Doświadczenia z restauracji głównego ołtarza barokowego w kościele w Sárospataku)*, s. 71—74, 10 il., str. w jęz. francuskim. Krótki szkic historii głównego ołtarza w kościele katolickim w Sárospataku, opis prac konserwatorskich i dokonanych w ich trakcie odkryć.

A. Gergelyffy, *A faszobrászati restaurálás helyzete (Sytuacja w dziedzinie restauracji rzeźb drewnianych)*, s. 74—79, 5 il., str. w jęz. francuskim. W związku z badaniami przeprowadzonymi przez Krajowy Inspektorat Zabytków omówienie ogólnego stanu w jakim znajdują się rzeźby drewniane na Węgrzech. Podział na kategorie wymagające szybkiej lub mniej szybkiej interwencji konserwatora. Właściwe prowadzenie konserwacji rzeźb drewnianych utrudnia brak fachowców, których systematyczne kształcenie rozpoczęto dopiero w roku akademickim 1968/69 w Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych.

L. Huszár, *Magyar várak mint pénzhamisító műhelyek a XVI. században (Węgierskie zamki jako siedziby fałszerzy pieniędzy w XVI w.)*, s. 80—87, 9 il., str. w jęz. francuskim. W oparciu o ogólne tło historyczne sytuacji Węgier w XVI w. omówienie poszcze-

gólnych przypadków fałszowania pieniędzy przez wielmożów węgierskich. W okresie tym warsztaty gdzie fałszowano monety znajdowały się w zamkach położonych w północno-wschodnich Węgrzech. Między innymi fałszowano monety w zamkach Munkaczewo, Füzér, Krasznohorka.

T. Joó, *A sályi Gorove kastély (Pałac rodziny Gorove w Sályi)*, s. 87—89, 5 il., str. w jęz. francuskim. Krótki szkic historyczny zbudowanego w drugiej połowie XVIII w. pałacu należącego najpierw do rodziny Szepessych a następnie Eötvös i Gorove. Szczegółowy opis pałacu i przebiegu jego odbudowy. Obecnie mieści się w nim zakład rehabilitacyjny dla dzieci po chorobie Heine-Medina.

dr J. Waigand, *A régi cseszneki vár eddig ismeretlen képe (Nieznany dotychczas obraz starego zamku Czesznek)*, s. 90—91, 3 il., str. w jęz. francuskim. Zarys dziejów zamku Czesznek oraz omówienie barwnego rysunku tego zamku odkrytego na jednej z 9 map, sporządzonych w 1779 r. na rozkaz gen. Imre Esterházyego właściciela tych dziewięciu miejscowości.

dr K. Szigeti, *Műemlék-organóink védelme (Ochrona naszych zabytkowych organów)*, s. 92—100, 19 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie problemów związanych z ochroną zabytkowych organów na Węgrzech. Zagadnienie to posiada tym większą wagę ponieważ większość organów — w przeciwieństwie do innych instrumentów — była wykonywana w warsztatach krajowych i tym samym świadczy o rozwoju węgierskiej sztuki organowej.

Gy. Istvánfi, *Az Abu Simbeli templomok áthelyezése (Przeniesienie świątyń w Abu Simbel)*, s. 100—111, 12 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie poszczególnych projektów związanych z ratowaniem 22 zabytkowych świątyń w Abu Simbel w związku z budową tamy asuańskiej. Szczegółowy opis przebiegu prac związanych z przeprowadzeniem tej gigantycznej akcji.

Podróże naukowe.

Gy. Granasztói, *Timgad — egy római táborváros észak-Afrikában (Timgad — rzymskie miasto wojskowe w Północnej Afryce)*, s. 111—113, 4 il., str. w jęz. francuskim.

Informator.

L. Cs., *A műemlékvédelem társadalmi szervei (Społeczne organa ochrony zabytków)*, s. 113—115.

Krótkie wiadomości z dziedziny ochrony zabytków s. 115—120, 11 il.

G. Dontas, *Veszélyben a Parthenon (Partenon w niebezpieczeństwie)*, s. 120—122, 6 il.

Recenzje.

„Unesco Features” (VIII—IX.1968), (L. Gerő), s. 116—117.

„Unesco Features” (VIII.1968), (L. G.), s. 117.

„Bulletin du CIHA”. Institut d’Art et d’Archeologie. (1967), C. M. G. Kramer — N. Pámer), s. 122 — 3 okł. Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Historyków Sztuki w czerwcu 1967 r. w Wenecji.

Notka gratulacyjna z okazji przyznania nagrody im. Munkácsyego rzeźbiarzowi-restauratorowi Ernő Szakálowi (d.d.), s. 3 okł.

Zeszyt 3, stron 63, ilustracje.

O. Domonkos, *Sopron város műemléki szabályrendelet 1886-ból (Ustawa o zabytkach wydana w 1886 roku przez władze miasta Sopron)*, s. 129—135, 2 il., str. w jęz. francuskim. Pierwsza część artykułu

poświęcona jest początkowym — sięgającym XVII w. — próbom ochrony obiektów i przedmiotów zabytkowych w mieście Sopron. Druga część przytacza i omawia ustawę o ochronie zabytków na terenie Sopronu wydaną w 1886 r.

A. Csorna, *A botfai kastélykert tanulsága (Wnioski dostarczone przez park przypałacowy w Botfa)*, s. 135—137, 3 il., str. w jęz. francuskim. Nawiązując do zagadnienia należytej opieki i konserwacji ogrodów i parków otaczających obiekty zabytkowe, autor na przykładzie parku otaczającego zbudowany w XVII w. pałac Hűvös w Botfa — wskazuje na ogromną rolę jaką w tej dziedzinie mogą odegrać dobre chęci, inicjatywa i gospodarska troska władz lokalnych.

P. Csétényi — S. Szalkai, *A ferencesek pesti templomának helyreállítására (Restauracja kościoła Franciszkanów w Peszcie)*, s. 138—142, str. w języku francuskim. Omówienie historii budowy wieży kościoła Franciszkanów w Peszcie oraz problemów związanych z jej restauracją.

I. Gall, *Gyula hidjai (Mosty w Gyula)*, s. 142—151, 10 il., str. w jęz. francuskim. Historia budowy i konserwacji pięciu starych mostów w mieście Gyula.

T. Pál, *A gyöngyösi Nagypatak-híd és a Vachot Sándor utca korszerűsítésének kérdéséhez (Uwagi odnośnie „unowocześnień” mostu na Nagypatak i ulicy Vachota Sándora w Gyöngyös)*, s. 151—157, 14 il., str. w jęz. francuskim. Propozycje autora mające na celu ochronę starego zabytkowego mostu w Gyöngyös przed rozbiórką i zbudowaniem na jego miejscu nowoczesnego mostu.

D. Komárik, *Egy régi pesti ház (Pewien stary dom w Peszcie)*, s. 158—160, 2 il., str. w jęz. francuskim. Opis budynku znajdującego się przy ul. Nyári Pál 8 w Peszcie zbudowanego w 1815 r. przez Fülöpa Breina wziętego w owym czasie mistrza okresu wczesnego klasycyzmu. Autor domaga się wciągnięcia tego budynku do rejestru budynków „zabytkowych” lub przynajmniej „ważnych dla wyglądu miasta”.

F. Holovics, *Mi minden kellett Kanizsa várának lerombolásához (Czego było potrzeba do zburzenia zamku w Kanizsa)*, s. 160—161, str. w jęz. francuskim. Autor przytacza treść listu pisanego w 1702 r. przez hrabiego Adáma Batthyányego do węgierskiej kancelarii dworskiej w sprawie zburzenia zamku w Kanizsa. Do listu dołączony jest wykaz ilości ludzi, wozów, armat, prochu, wołów itp. potrzebnych do przeprowadzenia tej operacji.

F. Zákonyi, *Veszprém várának alaprajza és távlati képe 1656-ból (Plan i perspektywiczny widok zamku w Veszprém pochodzące z 1656 r.)*, s. 162—166, 3 il. str. w jęz. francuskim. Autor publikuje pochodzące z 1656 r. listy i rysunki austriackiego inżyniera wojskowego Oktáviána Leückharda dotyczące zamku w Veszprém. Dokumenty te znalezione zostały w bibliotece opactwa Augustianów w Herzogenburg w Austrii.

M. Gervers, *Ghiselin de Busbecq Buda váráról és 1554—1555 — ben tett magyarországi utazásáról (Ghiselin de Busbecq o zamku budańskim i podróży po Węgrzech w latach 1554—55)*, s. 166—168, str. w jęz. francuskim. Artykuł Kanadyjczyka Michaela Gerversa z Ontario zapoznaje czytelników z uwagami i wrażeniami Ogiera Ghiselina de Busbecq, ambasadora cesarza Ferdynanda w Konstantynopolu z jego podróży po Węgrzech odbytej w połowie XVI w.

N. Pámer, *Igaz-e, hogy nincs magyar művészet a mohácsi csata idején? (Czy prawdą jest, że z czasów bitwy pod Mohácsiem nie dochowały się do naszych czasów żadne elementy sztuki węgierskiej?)*, s. 169—171, str. w jęz. francuskim. Artykuł polemizujący z wydaną w 1968 roku książką Istvána Nemeskürtyego „Ez történt Mohács után”, „Zdarzyło się to po Mo-

hácsu”, zawiera sprostowania dotyczące niektórych błędnych stwierdzeń autora książki.

F. Horler, *Kovácsoltvas veretek és vasalások műemléki védelme (Ochrona zabytkowych okuć i zamków z kutego żelaza)*, s. 171—178, 29 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie i klasyfikacja starych okuć, zamków, kołatek itp. z kutego żelaza znajdujących się w zabytkowych budynkach. Autor podkreśla znaczenie właściwej opieki i ochrony tych zabytków sztuki kowalskiej.

Informator.

Nekrologia.

István Genthon (zm. 1969), wspomnienie pośmiertne, (L. Gerő), s. 179, 1 il.

Recenzje.

D. F. Renn, *Norman Castles in Britain, London 1968*, (L. Gerő), s. 179—180.

„Baumeister” (1968), zeszyt 9, (L. Császár), s. 181—183, 5 il.

K. Clark, *The Gotik Revieual, 1962*, (L. Gerő), s. 183—185.

V. V. Kosztocskín, *Az orosz védelmi építészet a XIII. század végétől a XVI. század elejéig (Rosyjskie budownictwo obronne od końca XIII wieku do początku XVI wieku)*, Moskwa 1962, (L. Gerő), s. 186—189, 3 il., dcn.

G. Masson, *Italian Villas and Palaces, London 1966*, (L. Ágostházi), s. 189—190.

P. Granasztói, *Városépítészetünk időszerű értéktényezői (Aktualne czynniki wartości naszej urbanistyki)*, „Valóság” (1967), zeszyt 2, (L. Gerő), s. 190—191. R. Neutra, *Auftrag für Morgen, Hamburg 1962*, (L. Gerő), s. 191 — 3 okl.

Zeszyt 4, stron 63, ilustracje.

J. Géczi, *Nógrád megye műemlékeiről (O zabytkach komitatu Nógrád)*, s. 193—195, 2 il., str. w jęz. francuskim. János Géczi przewodniczący Prezydium Rady Komitatu Nógrád omawia sytuację zabytków w tej części kraju, dotychczasowe rezultaty osiągnięte w tej dziedzinie oraz zadania na przyszłość.

A. Horváth, *Nógrád megye műemléki helyzete (Sytuacja zabytków w komitacie Nógrád)*, s. 195—200, 16 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie sytuacji zabytków (pałaców, zamków, dworów, kościołów) w komitacie Nógrád w oparciu o ich tło historyczne. Analiza osiągniętych rezultatów w dziedzinie ochrony i wykorzystania zabytków oraz zwrócenie uwagi na jeszcze nie wykonane najważniejsze zadania. Ocena aktywnego udziału mieszkańców komitatu w ochronie zabytków historycznych.

F. Mendele, *Hollókő műemléki jelentőségű területeinek védelme (Ochrona zespołu budynków o charakterze zabytkowym w Hollókő)*, s. 201—211, 20 il., str. w jęz. francuskim. Krótka historia wsi Hollókő, której dzieje sięgają czasów średniowiecznych. Charakterystyczne budownictwo i do dziś noszone stroje ludowe spowodowały, że wioska ta uznana została za zespół o charakterze zabytkowym i otoczona opieką. Omówienie kolejnych planów restauracji cennych zabytków i przystosowanie ich do celów użytkowych (np. domy turysty, łaźnie, gospody, muzeum itp.).

dr I. Somoskeőy, *Társadalmi munka a Nógrád megyei műemlékvédelemben (Rola prac społecznych w ochronie zabytków komitatu Nógrád)*, s. 212—215,

5 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie roli i znaczenia aktywu społecznego w ochronie obiektów zabytkowych na terenie komitatu. Na skutek dużego rozproszenia zabytków (300 obiektów podlegających ochronie znajduje się w 107 wsiach) kontrola i opieka nad nimi byłaby bardzo utrudniona gdyby nie pomoc społeczeństwa. Komisja Akcji Ochrony Zabytków utworzona przy Patriotycznym Frontie Ludowym skupia w sobie przedstawicieli wszystkich warstw społeczeństwa, którym na sercu leży sprawa zabytków w ich komitacie.

J. Sedlmayr né, *Széchény községgközpont részletes rendezési tervének műemléki kérdései (Zagadnienia dotyczące zabytków w szczegółowym planie uporządkowania centrum gminy Széchény)*, s. 216—220, 5 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie dziejów miasieczka i zamku, które sięgają początków XIII w., a także obecnych planów uporządkowania śródmieścia i przeprowadzenia koniecznych prac restauracyjnych oraz rekonstrukcyjnych zabytkowych obiektów, m. in. murów obronnych.

É. Kozák (Ambrusné), *Nógrádsáp rk. templom feltárása (Odkrycie rzymsko-katolickiego kościoła w Nógrádsáp)*, s. 220—224, 6 il., str. w jęz. francuskim. Krótki zarys dziejów małego gotyckiego kościoła (XIII w.) w Nógrádsáp i dokładny opis jego wyglądu i budowy z zewnątrz i wewnątrz.

I. Sch. Pusztai, *A nógrádsápi rk. templom helyreállítására (Restauracja rzymskokatolickiego kościoła w Nógrádsáp)*, s. 225, str. w jęz. francuskim. Omówienie prac restauratorskich przeprowadzonych z zewnątrz i wewnątrz kościoła.

I. Valter, *Műemléki feltárások és helyreállítások Pásztón (Prace odkrywcze i restauratorskie obiektów zabytkowych w Pásztó)*, s. 226—230, 9 il., str. w jęz. francuskim. Krótki zarys dziejów tego starego miasieczka (początek XI—XII w.) oraz omówienie zachowanych do dziś zabytkowych obiektów i przeprowadzonych prac restauratorskich.

É. Kozák (Ambrusné), *Régészeti kutatások a hollókői várban (Badania archeologiczne zamku w Hollókő)*, s. 231—232, 2 il., str. w jęz. francuskim. Omówienie historii zamku i przeprowadzonych prac archeologicznych na terenie ruin zamkowych.

A. Gergelyffy, *A magyar műemlékvédelem 50 évvel ezelőtt (1919: Uj Távlatok) [(Ochrona zabytków na Węgrzech przed 50 laty (1919: Nowe perspektywy)]*, s. 233—239, 11 il., str. w jęz. francuskim. Z okazji

50 rocznicy powstania Węgierskiej Republiki Rad (1919) autor omawia rolę jaką odegrała ona w ciągu swych 133 dni istnienia w dziedzinie ochrony zabytków historycznych. W związku ze zmianą właścicieli, tj. przejęciem zabytkowych obiektów przez lud, oraz ich użytkowego przeznaczenia, ochrona zabytków oparta została na nowych podstawach. Omówienie działalności powołanych w 1919 r. do życia: Krajowego Urzędu Zabytków i Rady Zabytków oraz problemów związanych z ochroną zabytkowych obiektów, jakie się w tym okresie wyłoniły.

Informator.
Idegenforgalom — Műemlékvédelem (Turystyka — Ochrona zabytków), s. 240—243, 2 il., str. w jęz. francuskim.

Krótkie wiadomości.

Krótkie wiadomości z dziedziny ochrony zabytków na Węgrzech, s. 243—246.

Nekrologia.

Dr Gyula Csabai (zm. w 1969 r.), wspomnienie pośmiertne, (K. Perekázy), s. 244.

L. Bágyuj, *A kolozsvári Farkas utcai református templom helyreállításának befejezése (Zakończenie restauracji kościoła kalwińskiego przy ul. Farkas w Kolozsvárze)*, s. 247—249, 4 il.

L. Karczag, *Hogyan védik Románia világhírű műemlékeit? (Jak chroni się w Rumunii słynne na cały świat zabytki?)*, s. 250.

Recenzje.

D. Dercsényi, *Magyar műemlékvédelem (Ochrona zabytków na Węgrzech)*, s. 250—251. Książka wydana pod protektoratem UNESCO w języku angielskim i francuskim.

M. Major, *Az építészet új világa (Nowy świat architektury)*, Budapeszt 1969, (L. Gerő, s. 251—252.

A. Smithson, *Team 10 primer*, London 1968, (L. Gerő), s. 252—255.

L. Faller, *Irodalom tizenöt év műemlékvédelméhez Nógrád megyében (1954—1969) [Bibliografia literatury dotyczącej ochrony zabytków w komitacie Nógrád na przestrzeni 15 lat (1954—1969)]*, s. 256—3 okł.

Alicja Mazurkiewicz

RECENZJA

R. H. Marijnissen, *Degradation, conservation et restauration de l'oeuvre d'art (Niszczenie, konserwacja i restauracja dzieła sztuki)*, Bruxelles 1967, Editions Arcade t. 1, 514 s., 4 fot. barwne, t. 2, 644 s., 332 fot.

Co pewien czas pojawiają się w literaturze naukowej pozycje przyjmowane ze szczególnym zadowoleniem przez stawiających pierwsze kroki adeptów w danej dziedzinie, jakkolwiek doświadczonym fachowcom książka lub artykuł tego typu może również oddać cenne usługi. Poważną część literatury tego rodzaju stanowią tzw. podręczniki przedmiotu, które — gromadząc wszelkie niezbędne, podstawowe wiadomości z danej dziedziny — stanowią punkt wyjściowy do poważniejszych studiów, mogących już mieć charakter

naukowy. Rozwój konserwacji i dziedzin z nią powiązanych doszedł do momentu, w którym zaczyna się odczuwać brak w literaturze fachowej pozycji odnotowującej i podsumowującej wszystko to, czego dotychczas dokonano na danym polu i co stanowi wkład dla przyszłych badań. Równocześnie miałyby ona za zadanie pomóc mniej doświadczonemu konserwatorowi w znalezieniu odpowiedzi na zasadnicze, w takim wypadku, pytanie: jak postąpić właściwie ze zniszczonym dziełem sztuki?

Nieprzypadkowo więc w wstępie omawianej książki posłużono się następującym cytatem B. Berensona: „Niewiele jest problemów wzbudzających więcej kontrowersyjnych opinii niż zagadnienie, jak odrestaurować malowidło? Nigdy nie spotkałem konserwato-